בס״ד. נר ו׳ דחנוכה, ליל אדר״ח טבת, ה׳תשל״ו

(הנחה בלתי מוגה)

בכ״ה בכסלו יומי דחנוכה תמניא אינון וכו׳, שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהי׳ חתום[1] בחותמו של כה״ג, ולא הי׳ בו להדליק אלא יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה[2]. וידועים דיוקי רבותינו נשיאינו בזה[3], דהנה, סדר הדברים הוא שבתחלה הי׳ נצחון המלחמה, ואח״כ הי׳ נס השמן, וכמ״ש בברייתא שבתחלה גברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, ואח״כ (הי׳ יכול להיות הענין ש)בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן וכו׳ (וכמובן גם בפשטות הדברים), ועפ״ז נמצא שענין נצחון המלחמה הוא הראשון בזמן. ובפרט ע״פ דברי רבינו הזקן (תחילה ברמז[4], ואח״כ בפירוש[5]) שנצחון המלחמה הסתיים בכ״ד כסלו[6], ונס השמן התחיל ביום המנוחה, כ״ה כסלו (כמבואר בדרושי חנוכה בתו״א[4] תוכן הענין שבזה). ולכאורה, קדימת נצחון המלחמה היא לא רק בזמן, אלא גם במעלה, כי, הנס דפך השמן הי׳ רק בנוגע לפרט אחד הקשור עם מצוה אחת דהדלקת הנרות בביהמ״ק, משא״כ הנס דנצחון המלחמה הוא כללות הענין דחנוכה, כמבואר בנוסח ועל הנסים שענינו הי׳ לשלול את התגברות מלכות יון הרשעה (וכמובן גם מהברייתא שהתגברותה היתה עד כדי שטמאו כל השמנים שבהיכל). ואעפ״כ, קבעו עיקר ענין הנס דוקא בנרות, שזהו בשייכות לנס השמן, ולא בשייכות לענין ניצוח המלחמה. גם צריך להבין דיוק הלשון בכ״ה בכסלו יומי דחנוכה תמניא אינון, דלכאורה הרי זה סתירה מיני׳ וביי׳, שהרי אי אפשר לומר שחנוכה הוא בכ״ה כסלו, ולומר

---

1) כ״ה בטור או״ח ר״ס עתר. ובגמרא שבת כא, ב: שהי׳ מונח. וראה ב״ח לטור שם.

2) שבת שם.

3) ראה מאמרי אדמו״ר הזקן תקס״ג ח״א ע׳ נז. שערי אורה שער החנוכה ד״ה בכ״ה בכסלו פ״א (ג, ב). פנ״ג (כב, א ואילך). סהמ״צ להצ״צ מצות נר חנוכה (עא, א). סה״מ תרנ״ח ע׳ נח ואילך. תרפ״ד ע׳ קנז ואילך. תרפ״ו ס״ע קסג ואילך. תרח״ץ ע׳ קעא. ועוד.

4) תו״א ס״פ וישב. לקו״ת צו טז, א.

5) מאמרי אדה״ז שם.

6) כדעת המאירי — שבת שם.

מיד לאח״ז שהם שמונה ימים, והול״ל שבכ״ה בכסלו מתחיל הענין דיומי דחנוכה דתמניא אינון. גם ידוע הדיוק בקריאת השם חנוכה, שהפירוש הפשוט בזה הוא לפי שאז היתה חנוכת המזבח[7], ובכ״מ איתא שהיתה גם חנוכת ביהמ״ק כולו בטהרה[8], וכמ״ש גם בנוסח ועל הנסים: ופינו את היכלך וטיהרו את מקדשך. וצריך להבין מהי השייכות של נס השמן עם הענין דחנוכה שהוא ע״ש חנוכת המזבח וחנוכת ביהמ״ק בכללותו, דלכאורה הם ב׳ ענינים שונים שאינם שייכים זל״ז[9].

ב) **וידוע** הביאור בזה בכללות, שהן אמת שביומי דחנוכה יש שני ענינים, ניצוח המלחמה וגם נס השמן, ועד שבביאור הענין דחנוכה בנוסח דעל הנסים מודגש בעיקר ענין נצחון המלחמה, וענין נס השמן הוא רק ברמז[10], הנה בברייתא דבכ״ה בכסלו מודגש בעיקר נס השמן [וזהו גם הביאור בפשטות שיומי דחנוכה תמניא אינון, שזהו בגלל נס השמן שהדליקו ממנו שמונה ימים, שהרי בנוגע לנצחון המלחמה לא שייך לומר תמניא אינון, כיון שנצחון המלחמה הסתיים בכ״ד כסלו[6] או ביום שלאחריו[11], בהתאם לחילוקי הדעות בזה[12]], כי, הפך אחד החתום בחותמו של כה״ג הי׳ שם עוד לפנ״ז (לפני ניצוח המלחמה), ורק נתגלה (מצאו) לאח״ז, כשהיו צריכים אותו להדלקת המנורה בביהמ״ק, וענין זה (שהי׳ פך אחד של שמן חתום כו׳) הוא הסיבה לנצחון המלחמה[13]. וזהו גם הביאור בדברי הברייתא, שכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו כו׳, היינו שבדקו וחיפשו מהי הסיבה שגרמה את נצחון המלחמה, ומצאו פך אחד של שמן שהי׳ חתום בחותמו של כה״ג, שזהו הענין שפעל את נצחון המלחמה (כדלקמן).

אמנם הא גופא צריך ביאור, הרי היו כו״כ נצחונות הקשורים עם מלחמה וכיו״ב, ולא מצינו בהם תנאי שהנצחון צ״ל קשור עם פך אחד חתום בחותמו של כה״ג. וידוע הביאור בזה, שעל זה נאמר בברייתא בהקדם לזה שאז היתה התגברות הלעו״ז באופן שטמאו כל

---

7) ראה מרדכי ואור זרוע (ח״ב סשכ״א) הובא בדרכי משה לטור או״ח (ורמ״א) סימן עתר ס״ק א. חדא״ג מהרש״א לשבת שם (ע״פ פסיקתא רבתי פ״ו, ה. ילקוט שמעוני מלכים רמז קפד).

8) שבלי הלקט סימן קעד. וראה פסיקתא וילקוט שמעוני שם.

9) ראה גם תו״א וישב כט, ד. שערי אורה שם פל״ז (טו, ב). סה״מ תרנ״ט ע׳ קנב [קסא]. ע׳ קסד [קעו]. תש״ד ע׳ 110.

10) ראה לקו״ש חכ״ה ע׳ 241 הערה 53.

11) רמב״ם הל׳ חנוכה פ״ג ה״ב.

12) ראה לקו״ש ח״ל ע׳ 204. וש״נ.

13) ראה גם שיחת מוצאי נר ה׳ דחנוכה תשי״ד ס״ב (תו״מ ח״י ע׳ 304).

השמנים שבהיכל, היינו, שהיתה מציאות של היכל, ובהיכל היו שמנים, והשמנים נשארו במציאותם (שהרי לא נלקחו או נתבטלו כו׳), אלא שטמאו אותם. וענין זה אינו בדוגמת מה שהי׳ בשאר המלחמות, שהיתה המלחמה זה לעומת זה גו׳[14], כשזה קם זה נופל[15], משא״כ כאן הי׳ זה באופן שהיתה מציאות ההיכל, והיו השמנים שבהיכל, ושליטת הלעו״ז (מלכות יון) היתה בכך שטמאו כל השמנים שבהיכל. ולכן דוקא כאן הי׳ צורך במציאת פך אחד של שמן שהי׳ מונח בחותמו של כה״ג.

ג) **וביאור** הענין, דהנה ידוע שענין השמן — שבפשטות נעשה על ידו אור — (בכללות) הוא ענין השכל, שהרי השכל מאיר דרכו של אדם, ובזה הוא מותר האדם מן הבהמה[16], ולכן גם נפשו נקראת נפש המשכלת[17]. אך בענין השמן (שכל) יש חכמה דקדושה, ויכול להיות גם הענין דחכמים המה להרע[18], שמן וחכמה דלעו״ז. וענין הדלקת נרות המנורה (ע״י השמן) בעבודת האדם הוא המשכת המוחין (שמן) במדות (שבעת הנרות), כמבואר בארוכה בדרושי חנוכה[19].

והענין בזה, שאע״פ שעיקר עבודת האדם היא בשבעת המדות, וכידוע[20] שזהו הטעם שעכשיו ישנו רק הענין דכיבוש ארץ שבע עממין, משא״כ ארץ קני קניזי וקדמוני תנתן רק לעת״ל בביאת משיח צדקנו, כיון שעכשיו עיקר עבודת הבירורים היא בשבעת המדות, ומהעבודה ברוחניות נמשך גם בגשמיות הענין דכיבוש ארץ שבע אומות, שבתחילה הי׳ זמן שברצונו נתנה להם, ואח״כ נטלה מהם ונתנה לנו[21], לצורך עבודת הבירורים [והו״ע דבונה עולמות ומחריבן[22], כדי שבנ״י יברורו ויירשו אותם[23]], אבל ארץ קני קניזי וקדמוני, שענינה ברוחניות הוא כנגד ג׳ המוחין, תהי׳ רק לעת״ל, כיון שעכשיו לא יכול להיות שלימות הבירורים בבחי׳ המוחין כשלעצמם, מ״מ, כדי שעבודת הבירורים בבחי׳ המדות תהי׳ בת קיימא ולאמיתתה, יש צורך בהמשכת

14) קהלת ז, יד.
15) פרש״י תולדות כה, כג.
16) ע״פ לשון הכתוב — קהלת ג, יט.
17) ראה גם לקו״ת במדבר טו, סע״ד ואילך. המשך תער״ב פר״ג (ח״א ע׳ תיא [ח״ב ע׳ תקסד] ואילך). ד״ה ביום השמע״צ תש״כ (סה״מ תש״כ ע׳ כב).
18) ירמי׳ ד, כב.
19) תו״א וישב כט, א. שערי אורה שם פ״ג (ד, א).
20) ראה מאמרי אדמו״ר הזקן תקס״ה ח״ב ע׳ תתב ואילך. מאמרי אדמו״ר האמצעי דברים ח״א ע׳ ג ואילך. סידור (עם דא״ח) קפט, ב [רפ, ד]. אוה״ת בראשית ח״ז תתשסח, א ואילך.
21) פרש״י בראשית א, א.
22) ב״ר פ״ג, ז.
23) סה״מ תר״ל ע׳ פח. תרל״ז ח״ב ע׳ תקס. תרפ״ד ע׳ רכג.

המוחין במדות, שהם המאירים את עבודת האדם ודרכו בעבודתו. וזהו״ע השמן (מוחין והתבוננות כו׳) דקדושה שנמשך ומאיר בשבעת נרות המנורה שבביהמ״ק, וממנו אורה יוצאת לכל העולם ע״י החלונות שקופים אטומים[24], שעי״ז נמשך אור בעבודת הבירורים שע״י שבעת המדות בכל העולם כולו. וזהו כללות ענין המלחמות שהיו אצל בנ״י, כמו המלחמה שלאחרי יצי״מ, בכיבוש ארץ ישראל בפעם הראשונה, שהמלחמה היתה עם שבעה אומות, שהו״ע עבודת הבירורים כנ״ל, ועד״ז במלחמות שלאח״ז.

אמנם מלחמת יון היתה באופן שטמאו כל השמנים שבהיכל, והיינו, שלכאורה לא שינו את מציאותו של השמן שנמצא בהיכל, אבל טמאו אותו, שזהו ע״ד מ״ש בגמרא[25] בנוגע ללימוד התורה שיש אופן שלא זכה נעשית לו כו׳, שאין זה באופן דסם חיים, שזהו״ע החכמה דקדושה, שעלי׳ נאמר[26] החכמה תחי׳, אבל כאן הרי זה היפך הדבר. ועד״ז[27] כאשר הלימוד הוא באופן שאין מברכין בתורה תחלה, כדאיתא בגמרא[28] מאי דכתיב[29] מי האיש החכם ויבן את זאת, דבר זה נשאל לחכמים כו׳ ולא פירשוהו, עד שפירשו הקב״ה בעצמו, דכתיב[30] ויאמר ה׳ על עזבם את תורתי וגו׳, שאין מברכין בתורה תחלה, והיינו, שהי׳ אמנם ענין התורה, וגם לימוד התורה, ועד ללימוד התורה בהתמדה, אבל לא הי׳ הענין דברכו בתורה תחילה, ברכה מלשון המשכה[31], היינו שלא המשיכו בתורה שיהי׳ ניכר בה בגלוי נותן התורה[32], שזהו תוכן הענין דטמאו כל השמנים שבהיכל. ויש לומר, שזהו גם מה שדבר זה נשאל לחכמים כו׳ ולא פירשוהו, דכיון שטמאו כל השמנים, הנה מצד חכמה (שמן) דקדושה כשלעצמה אי אפשר לברר זאת, עד שפירשו הקב״ה בעצמו כו׳.

ולכן הוצרכו במלחמה זו לפך של שמן שהי׳ חתום בחותמו של כה״ג דוקא. והענין בזה[33], דהנה ידוע שכהן ענינו מדת החסד[34],

---

24) מלכים־א ו, ד. מנחות פו, ב ובפרש״י שם. ויק״ר פל״א, ז. תנחומא תצוה ו. בהעלותך ב.
25) יומא עב, ב.
26) קהלת ז, יב.
27) אם כי באופן נעלה יותר.
28) נדרים פא, א. ב״מ פה, ריש ע״ב.
29) ירמי׳ ט, יא.
30) שם, יב.
31) תו״א פרשתנו (מקץ) לז, ג. ובכ״מ.
32) ראה ר״ן נדרים שם. ב״ח לטור או״ח סימן מז (ד״ה ומ״ש דאמר).
33) ראה שערי אורה שם ד״ה כתיב כי אתה נרי פי״ז (מב, א ואילך). סה״מ תרנ״ט ס״ע קסג [קעה] ואילך.
34) ראה זח״ג קמה, ב. תניא רפ״נ.

ולמעלה יותר, כהני בחשאי וברעותא דליבא[35], שהו״ע החכמה[36]. אבל בזה גופא יש דרגא של כהן גדול, שהו״ע חכמה סתימאה[37], ולמעלה יותר עד להמקור כו׳. ובבחינה זו לא מגעת הלעו״ז, בדוגמת הענין דבבואה דבבואה לית להו[38]. ולכן מבחי׳ השמן שהי׳ חתום בחותמו של כהן גדול נמשך הכח שיהי׳ נצחון המלחמה לפנ״ז (לפני שמצאו את השמן שהי׳ שם מקודם, כנ״ל ס״ב).

ד) **וענין** זה מבואר גם בנוסח דעל הנסים, שאף שעיקרו הוא סיפור אופן המלחמה, מבואר בו גם הקשר עם ענין נס השמן (כשם שבברייתא דבכ״ה בכסלו שעיקרה ענין נס השמן, נזכר בקיצור עכ״פ אודות נצחון המלחמה). דהנה, מבואר שם שכוונת המלחמה של הלעו״ז היתה להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך. ומבואר בכ״מ[39] הדיוק בזה, שלא רצו לבטל את עצם הענין דלימוד התורה (כמו שלא רצו לבטל את מציאות השמנים בהיכל), אלא רצונם הי׳ להשכיחם שהתורה היא תורתך, היינו, שהיא קשורה עם נותן התורה. ועד״ז בנוגע לקיום המצוות, שרצו להעבירם מחוקי רצונך דוקא, היינו מענין החוק שבכל מצוה, כמבואר בכ״מ[40] שגם מצוות שכליות צריך לקיימן מפני שהם ציוויו ורצונו של הקב״ה, וכמ״ש בברכת המצוות אשר קדשנו במצותיו וצונו, וזהו״ע החוק שבכל מצוה, שהיא באופן דגזירה גזרתי חוקה חקקתי[41] ואין לך רשות להרהר אחרי׳[42]. ועד שלא הי׳ איכפת להם אפילו קיום המצוות שהם חוקים, אלא רצו להעבירם מחוקי רצונך, היינו, חוקים שקשורים עם רצונך (בדוגמת להשכיחם תורתך, תורה שלך).

וכיון שהוצרכו להלחם נגד מלכות יון הרשעה שרצונה הי׳ להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, נתגלה אצלם כח המס״נ, שאע״פ שהיו מעטים נגד רבים וחלשים נגד גבורים, מ״מ, עמדו בתנועה של מס״נ כו׳, והרי כללות ענין המס״נ הוא למעלה מהשכל, ועד למס״נ באופן הכי נעלה שלמעלה מכל טעם והסברה, כולל גם מההסברה

35) ראה זח״ג לט, א. פח, ב. קעז, ב.
36) ראה זח״ג כט, ב.
37) ראה מאמרי אדמו״ר הזקן תקס״ח ח״ב ע׳ תרנו. סה״מ תרנ״ח ותרפ״ד שבהערה 3.
38) יבמות קכב, א. גיטין סו, א. וראה לקו״ת תצא לו, ג. לז, ג.
39) ראה סה״מ תרצ״ב ע׳ קפה ואילך. תרח״ץ ע׳ קעג ואילך. תש״א ע׳ 59 ואילך.
40) סה״מ שבהערה הקודמת. וראה גם סה״מ תרפ״ו ס״ע ב ואילך. תרפ״ז ע׳ רג ואילך. ה״ש״ת ס״ע 57. ובכ״מ.
41) מדרש תהלים (באָבער) ט, ב.
42) רש״י ר״פ חוקת (מיומא סז, ב). וראה מדרש תהלים שם.

דלאהבה את הוי׳ אלקיך כי הוא חייך[43], וע״ד מ״ש הרמב״ם[44] שאפילו העובד את ה׳ בשביל חיי העוה״ב ה״ז גם עבודה שלא לשמה, שהרי הוא עובד את עצמו, כדי שיהי׳ לו ענין נעלה יותר, ועד״ז בענין המס״נ, שאם מוסר נפשו בגלל הסברה בשכל, אין זה ענין של מס״נ אמיתי. וזהו שמבואר בכ״מ בחסידות[45], שאפילו בתורה, שנקראת תורה אור[46], לא נאמר טעם על מס״נ. ודוקא ע״י ענין המס״נ יכולים לנצח במלחמת היוונים, כי, מצד התורה כפי שהיא בגלוי, יכול להיות מעמד ומצב שטמאו כל השמנים שבהיכל, ולכן יש צורך להמשיך את התורה מחדש מנותן התורה, שזהו״ע דברכו בתורה תחלה (כנ״ל ס״ג), ודוגמתו בענין השמן הוא הפך אחד שהי׳ חתום בחותמו של כה״ג. ודוקא עי״ז הי׳ הנצחון במלחמה הרוחנית, ומזה נשתלשל אח״כ גם הנצחון במלחמה הגשמית כפשוטה.

ה) **וזהו** הטעם שנצחון המלחמה נעשה ענין של טפל, ועיקר קביעת יומי דחנוכה (תמניא אינון) היא מצד נס השמן (כנ״ל שרק על נס השמן שייך לומר תמניא אינון), כי, עיקר ענין הנס הוא מה שמצאו פך אחד של שמן שהי׳ חתום בחותמו של כה״ג, שמציאותו של פך זה (שהי׳ שם מקודם בשלימותו, ובאופן שאח״כ גילו אותו ועד שהדליקו ממנו שמונה ימים), שמורה על ענין המס״נ שלמעלה מהשכל (תורה), הוא הסיבה שבגללה הי׳ נצחון המלחמה, כנ״ל בארוכה. ועפ״ז מובן מ״ש בכ״ה בכסלו יומי דחנוכה תמניא אינון, כי, עיקר הנס (שמצאו פך השמן) הי׳ בכ״ה בכסלו, אלא שבו כלולים כל התמניא יומי (שהדליקו ממנו שמונה ימים), ולכן אומר שהנס של ״יומי דחנוכה תמניא אינון״ ישנו כולו בכ״ה בכסלו, שבו מצאו הפך אחד של שמן שהי׳ חתום בחותמו של הכה״ג.

ו) **ויש** להוסיף ולבאר גם סיום דברי הברייתא, לשנה אחרת קבעום בהלל והודאה. דהנה, הלל הוא גם מלשון בהילו נרו[47], שהו״ע גילוי האור משרשו ומקורו, ועד לשורש ומקור היותר עליון, כי, מאחר שאור זה צריך לפעול למטה הענין דיגי׳ חשכי[48], צ״ל המשכת האור

---

43) נצבים ל, כ.

44) הל׳ תשובה פ״י ה״א. פירוש המשניות סנהדרין הקדמה לפרק חלק (ד״ה וכת חמישית).

45) ראה סה״מ תרנ״ט ע׳ יג [יח]. תש״ט ע׳ 121 ואילך ובהערת כ״ק אדמו״ר שליט״א שם.

46) משלי ו, כג.

47) איוב כט, ג. וראה תו״א וישב ל, א.

48) שמואל־ב כב, כט. וראה תו״א מקץ מא, א. שערי אורה שם פי״ז־יח (מב, ב ואילך).

ממקום שעליו נאמר[49] ישת חושך סתרו, והיינו[50], שלא מספיק להמשיך ממקור האור כפי שהוא בהעלמו אבל באופן של העלם שישנו במציאות (שלכן הרי זה ענין שנקרא כבר בשם אור, ולא חושך), אלא יש צורך להמשיכו ממקורו כפי שהוא בהעלם שאינו במציאות (שלכן נקרא בשם חושך), בדוגמת המשכת והתגלות האור מצור החלמיש[51], שבו נמצא האש בהעלם שאינו במציאות, שלכן יכולים להמשיכו ע״י הכאה דוקא, ולא כמו שלהבת הגנוזה בגחלת (העלם שישנו במציאות) שכדי לגלותה מספיק הפחה בהבל פיו. ועד״ז בעבודת האדם, שבגלל שהיו צריכים להלחם עם אלו שרצו להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, נתגלה אצלם ענין המס״נ באופן היותר נעלה, למעלה גם ממס״נ שיש לה הסברה בשכל, בדוגמת לאהבה גו׳ כי הוא חייך, שמוסר נפשו בשביל חיי העוה״ב וכיו״ב, שזהו בחי׳ שמן טהור שחתום בחותמו של כה״ג, בבחי׳ העלם שאינו במציאות (למעלה אפילו מבחי׳ השמן כפי שהוא בהעלם שישנו במציאות), בדוגמת המשל מהמשכת והתגלות האש מצור החלמיש.

ז) **ועפ״ז** יובן גם הקשר והשייכות של נס השמן עם חנוכת המזבח וחנוכת ביהמ״ק. דהנה, מבואר בדרושי חנוכה[52], שחנוכה הוא מלשון חינוך, כמו חנוך לנער ע״פ דרכו[53], שכדי להעמידו על דרך הטוב, שאז הנה גם כי יזקין לא יסור ממנה[53], צריך להתחיל זאת עי״ז שנותנים לו מתנות רבות באופן בלתי רגיל (וכן הוא גם בנוגע להחינוך דנער הייתי גם זקנתי[54] שרו של עולם אמרו[55]). וכמו״כ הי׳ גם בחנוכת המזבח וחנוכת ביהמ״ק, שהקריבו אז ריבוי קרבנות ביותר (ועד״ז יש בחנוכת הבית ריבוי מתנות ביותר[56]). ובענין זה יש ב׳ תנאים, כמבואר בארוכה בשערי אורה[57], שהמשכת ריבוי המתנות צ״ל ממקום גבוה ביותר, כמו בחנוכת המשכן שהיתה ע״י נשיאי ישראל דוקא[58], ועד״ז בחנוכת ביהמ״ק שהיתה ע״י שלמה המלך שעליו נאמר[59] וישב שלמה על כסא הוי׳ (ועד״ז בחינוך הנער, שאביו דוקא מוליכו לבית הספר עם

49) תהלים יח, יב.

50) ראה שערי אורה שם ד״ה בכ״ה בכסלו פנ״א ואילך (כא, ב ואילך). אוה״ת חנוכה (בראשית ח״ה) תתקמב, סע״ב ואילך.

51) ראה שערי אורה שם. וראה המשך תרס״ו ע׳ פ [קז] ואילך.

52) תו״א וישב כט, ד. שערי אורה שם פל״ז ואילך (טו, ב ואילך). סידור (עם דא״ח) שער החנוכה רעז [תה], א ואילך.

53) משלי כב, ו.

54) תהלים לז, כה.

55) יבמות טז, ב.

56) ראה גם לקו״ת ברכה צח, ד. מאמרי אדמו״ר האמצעי במדבר ח״ג ע׳ תתקמז. המשך תרס״ו ע׳ קכה [קסו].

57) שם פ״מ (טז, ב ואילך).

58) נשא ז, ב ואילך.

59) דברי הימים־א כט, כג.

מתנות רבות וכו׳). ועוד זאת, שההמשכה ממקום גבוה ביותר, צריכה לבוא עד למטה, כמו בנוגע לחנוכת ביהמ״ק, שממנו יוצאה אורה לעולם, ועי״ז הוא מעיד לכל העולם כולו שהשכינה שורה בישראל[24]. וזהו גם הקשר והשייכות לנס השמן שגם בו ישנם ב׳ ענינים הנ״ל, כי, פך השמן שחתום בחותמו של כה״ג הו״ע המס״נ שלמעלה מכל מדידה והגבלה, למעלה מכל טעם והסברה, למעלה אפילו מטעם והסברה שבתורה, כיון שזהו ענין התקשרות העצם דלמטה עם העצם שלמעלה. ועי״ז פעלו ההמשכה מלמעלה באופן של בהילו נרו (כנ״ל בנוגע לענין ההלל), שההמשכה היא באופן הכי נעלה, מבחי׳ ישת חושך סתרו, ונמשכת למטה לפעול הענין דיגי׳ חשכי. ויש להוסיף בזה, שגם ענין המס״נ (שפעל את ההמשכה מלמעלה) נפעל ע״י עבודת המטה, כמבואר בארוכה בהקדמה לשערי אורה[60] שזהו החידוש דחנוכה אפילו לגבי פורים (ששניהם ענינם מס״נ), שבחנוכה היתה המס״נ מצד עבודת המטה, שמצד עצמם מסרו את נפשם, ובאופן שאע״פ שגם ברוחניות היו במעמד ומצב של חלשים ומעטים, מ״מ, נתעורר אצלם ענין המס״נ, ועד לאופן שפעלו שגם ההמשכה מלמעלה תהי׳ באופן כזה, המשכה הכי נעלית שבאה למטה דוקא.

ח) **וזהו** גם החידוש דנר חנוכה שצריך להדליקו דוקא על פתח ביתו מבחוץ[2], להאיר גם מבחוץ, ועד שתכלה רגל מן השוק[2], להאיר גם בשוק דרשות הרבים, ועד (שעי״ז פועלים) דכליא ריגלא דתרמודאי[2], והיינו, שפועלים שיתבטל (כליא) הענין דתרמוד אותיות מורדת (כדאיתא בספרי קבלה[61] ומבואר בארוכה בחסידות[62]), ואפילו ריגלא דתרמודאי. וכל זה נעשה ע״י ענין התום״צ בכלל, ובפרט באופן דנר מצוה ותורה אור[46], שנר מצוה נאמר לפני תורה אור, שהביאור בזה, שנר מצוה קאי בעיקר על נר חנוכה, והוא פועל שהענין דתורה אור יהי׳ באופן כפי שהתורה נמשכת ממקומה הכי נעלה (כנ״ל ס״ד, שממשיכים את התורה מחדש מנותן התורה כו׳). ואז נשמעים פעמי משיח צדקנו, שיבוא ויגאלנו, ואז יקיימו כל ענינים אלו בביהמ״ק השלישי, בדוגמת מ״ש ופינו את היכלך וטיהרו את מקדשך בנוגע לביהמ״ק השני, שעליו

---

60) ב, סע״ב ואילך.

61) עמק המלך שער קרית ארבע ר״פ קיא (קח, א). קהלת יעקב ערך תרמוד.

62) אוה״ת שם תתקמא, ב. סה״מ תר״ל ע׳ מו. תרמ״ג ע׳ מט. המשך תער״ב פשפ״ה (ח״ב ע׳ תשצג [ח״ד ע׳ א׳עב]). סה״מ תר״ס ע׳ סג ואילך. תרע״ח ע׳ קיז. וראה אג״ק חכ״ז ע׳ רחצ בהערה.

נאמר[63] גדול יהי׳ כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון, אבל ישנו גם הפירוש השני שפסוק זה קאי על ביהמ״ק השלישי[64], כאשר יעמוד מלך מבית דוד וכו׳ וילחם מלחמת ה׳ וינצח ויבנה ביהמ״ק במקומו[65], בגאולה האמיתית והשלימה ע״י משיח צדקנו. ואז תכלה ריגלא דתרמודאי אפילו בשוק, ועד שאפילו שם[66] יקויים היעוד[67] אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה׳ לעבדו שכם אחד, ובקרוב ממש.

63) חגי ב, ט. וראה ב״ב ג, א.
64) זהר ח״א כח, א.
65) רמב״ם הל׳ מלכים פי״א ה״ד.
66) ראה גם ד״ה ת״ר מצות נ״ח תשל״ח (תו״מ סה״מ כסלו ע׳ קסז). וש״נ.
67) צפני׳ ג, ט — הובא ברמב״ם שם.